

Põllumajandus, toit, ring- ja biomajandus, kogukonnad

„Euroopa horisondi“ II samm

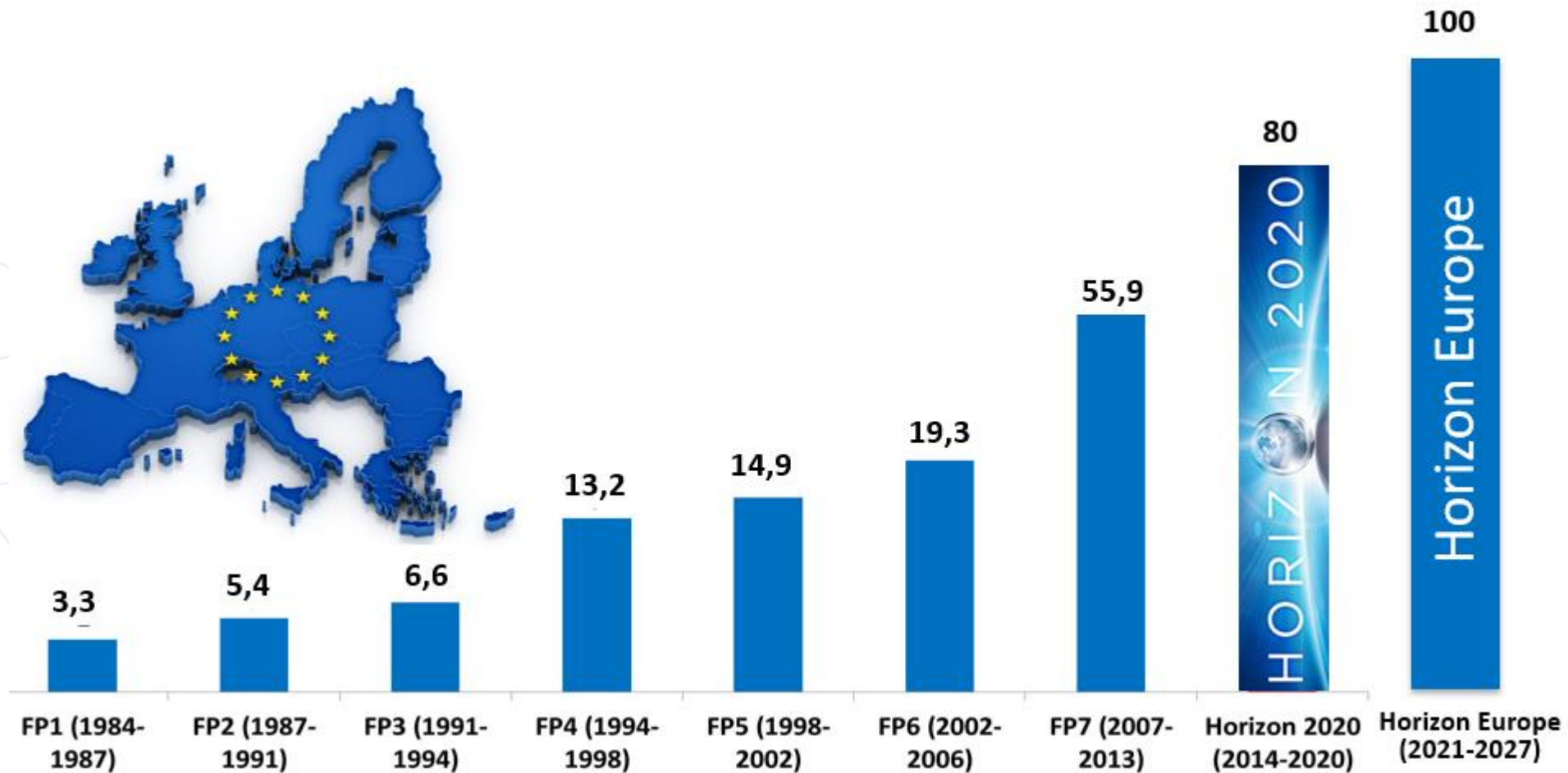
Priit Kilgas, priit.kilgas@etag.ee

Katrin Saar, katrin.saar@etag.ee

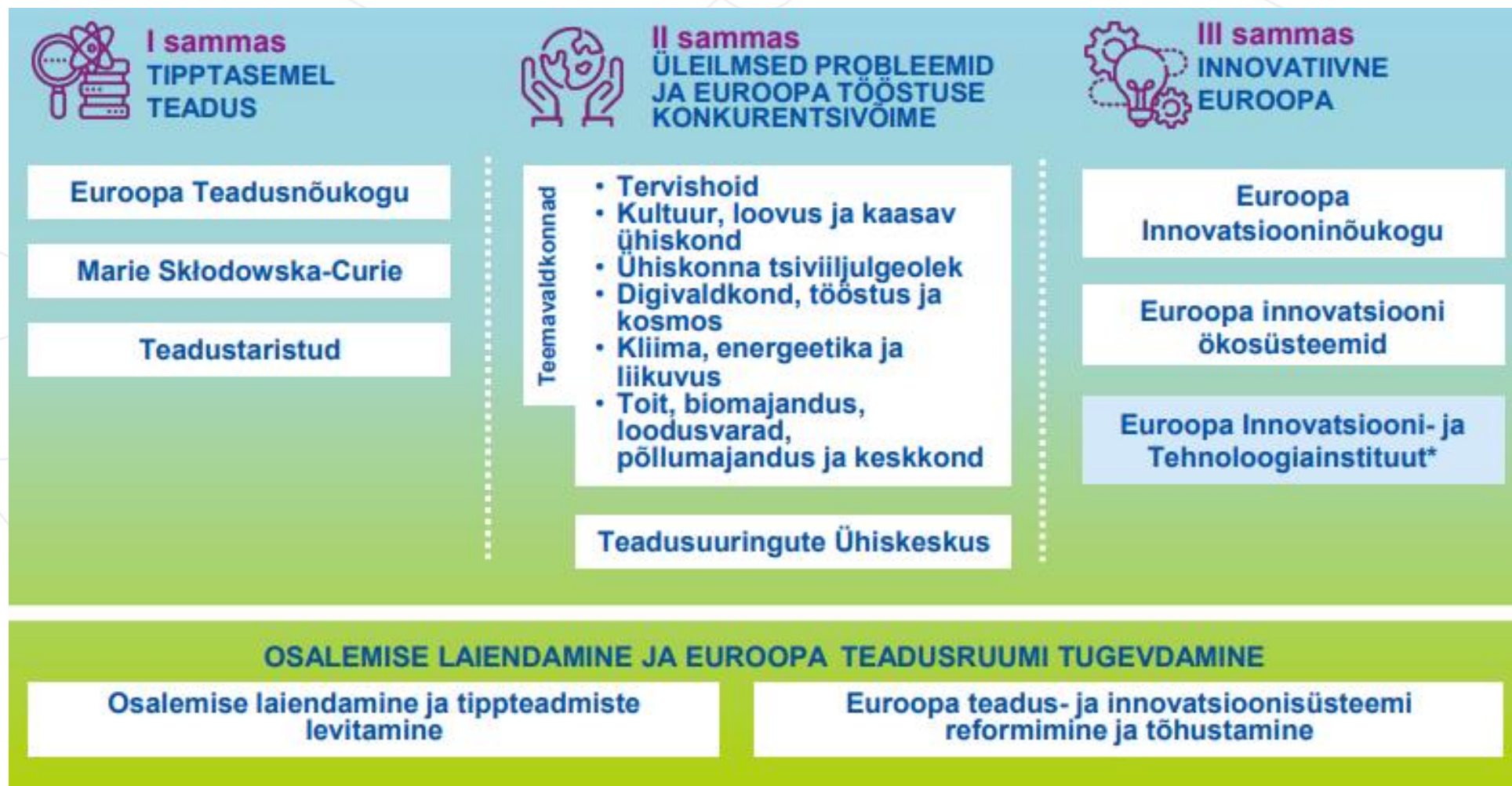
Euroopa horisont: sissejuhatus ja osalemise reeglid

- **EL Teaduse ja Innovatsiooni Raamprogramm**
 - lühivormis 1.RP kuni 7. RP
 - 8. RP sai nimeks Horisont 2020
 - 9. RP sai nimeks Euroopa Horisont
- **Euroopa teadusruumi teadus- ja arendustegevust ning rahvusvahelist koostööd toetav programm**

Raamprogrammide eelarved (mld eurot)

Euroopa horisondi struktuur

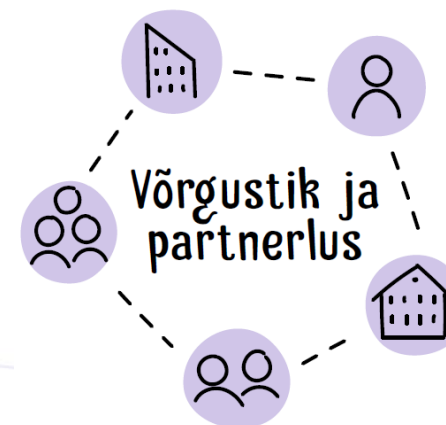

Missioonid ja partnerlused

5 missiooni:

- Ookeani ja vete hea seisundi taastamine
- Kliimamuutustega kohanemine
- Vähk
- Euroopa mullakokkulepe
- Kliimaneutraalsed ja arukad linnad

- Täiendav T&A raha ettevõtetelt või liikmesriikidelt
- Erinevad tegevused
- Korraldatakse taotlusvoore

Kes saavad osaleda ja raha taotleda

Akadeemilised ja
teadusasutused

Ettevõtted ja
klastrid

Organisatsioonid
ja ühingud

Riigi- ja oma-
valitsusasutused

Kes saavad osaleda ja raha taotleda

- ELi 27 liikmesriiki
- assotsieerunud riigid
- kolmandad vaesemad riigid
- konkursitingimustes mainitud erijuhud

Raamprogrammi eripära: koostöö

Konsortsiumi nõuded

- Konsortsiumisse peab kuuluma vähemalt kolm sõltumatut partnerit vähemalt kolmest ELi või Euroopa horisondiga assotsieerunud riigist. Neist vähemalt üks peab olema ELi liikmesriigist.

Nõuded partnerile

- Kindel roll projektis
- Pädevus antud ülesannete täitmiseks
- Koordinaatoril - finantsvõimekus

Projektitüübid ja toetuse määrad

- **Research and Innovation Action, RIA**
 - rahastus 100%
- **Innovation Action, IA**
 - rahastus 100% kasumit mittetaotlevatele asutustele
 - rahastus kuni 70% kasumit taotlevatele asutustele
- **Coordination and Support Action, CSA**
 - rahastus 100%

ELi rahastusvõimaluste portaal (The Funding & Tenders Portal)

- Osalejatele ja ekspertidele mõeldud keskkond Euroopa Komisjoni ja teiste ELi institutsioonide hallatavate grantide ja hangete juurde.
- Seal toimub taotluste otsimine, esitamine, projektide haldamine ja infovahetus Euroopa Komisjoniga.
- Siit leiab kõik tööprogrammid ja reeglid.

<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

Põllumajandus, toit, kogukonnad

„Euroopa horisondi“ II samm

Teemavaldkond 6: toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond

- 1) Elurikkus ja ökosüsteemiteenused**
- 2) Õiglased, tervislikud ja keskkonnasõbralikud toidusüsteemid primaarsest produktsioonist kuni tarbimiseni
- 3) Ringmajandus ja biomajandus
- 4) Puhas ja saastevaba keskkond
- 5) Maismaa, ookean, vesi ja kliimameetmed
- 6) Vastupidavad, kaasavad, terved ja rohelised maa-, ranniku- ja linnakogukonnad**
- 7) Innovaatiline valitsemine, keskkonnavaatlused ja digitaalsed lahendused rohelse kokkuleppe toetuseks**

PÕLLUMAJANDUS

Elurikkus ja ökosüsteemiteenused

Kogueelarve 2024: 112 mln eurot (2-8 mln eurot projekti kohta)

Taotlemine 2024: 17.10.2023 – 22.02.2024;

17.10.2023 – 22.02.2024 (eeltaotlus), - 17.09.2024 (täistaotlus)

Eesmärgid: Toetab ELi elurikkuse strateegiat aastani 2030, et elurikkuse seisund oleks taas paranemas ja ökosüsteemid oleks kaitstud, samuti Euroopa roheleppe rakendamist.

Üldised aspektid:

- Sünergiad Biodiversa+ jt partnerlustega, missioonidega ja teiste projektidega.
- Levitada tulemusi EC Knowledge Centre for Biodiversity või teistel platvormide abil.
- Anda teaduslikku sisendit poliitikatesse (IPBES, IPCC).
- SSH kaasamine, JRC kaasamine, rahvusvaheline koostöö, multi-actor approach.

ÜHISKONNAS JA MAJANDUSES ELURIKKUSEGA ARVESTAMINE

Dependence of society and the economy on pollinators

RIA; 6,5 mln eurot projekti kohta; 2 projekti

Eesmärgid: Parandada arusaamist tolmeldajate otsestest ja kaudsetest mõjudest ühiskonnale ja majandusele.

- Uurida tolmeldajate otsest ja kaudset rolli looduslikes ja inimese poolt modifitseeritud ökosüsteemides. Kaasata ka vähemtuntud tolmeldajate liigid.
- Luua platvorm tolmeldajate ökoloogia info levitamiseks.
- Hinnata tolmeldajate poolt pakutavate otseste ja kaudsete ökosüsteemiteenuste mõju ühiskonnale ja majandusele (rahalised ja mitterahalised mõjud, riskid).
- Arendada tööriistu maaomanikele, planeerijatele ja põllumeestele tolmeldajatega arvestamiseks ja nende majandusliku kasu hindamiseks.
- Luua mudeleid tolmeldajate vähenemise mõjude hindamiseks inimeste heaolule aastani 2050.
- Panustada ELi poliitikatesse ja ÜRO säästva arengu eesmärkidesse.

**ELURIKKUSEGA ARVESTAVAD PRAKTIKAD PÕLLUMAJANDUSES,
METSANDUSES JA VESIVILJELUSES**

Promoting pollinator friendly farming systems

RIA; 6 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Aidata muuta põllumajandust tolmeldajate- ja elurikkusesõbralikumaks.

- Parandada teadmisi põllukultuuride, põllumajanduspraktikate ja tolmeldajate seostest.
- Identifitseerida põllukultuuride tunnuseid, mis edendavad tolmeldamist.
- Identifitseerida, testida ja demonstreerida põllumajanduspraktikaid, mis võtavad arvesse tolmeldajate vajadusi.
- Levitada tolmeldajasõbralikke praktikaid, toetada teadmiste jagamist põllumeestele kestlike põllumajanduspraktikate kohta.

Reintroduction of landscape features in intensive agricultural areas

RIA; 5 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Parandada teadmisi looduslike maastikuelementide (nt hekid, puud, tiigid) lisamisest intensiivselt majandatavatele põllumajandusmaadele.

- Hinnata intensiivselt majandatava põllumajandusmaa väärtuse tõusu (looduskekkond, majanduslik) looduslike maastikuelementide lisamisel.
- Uurida ärimudeleid, mis võimaldavad kombineerida looduslike maastikuelementide lisamist uute majandustegevustega (nt puhkamine) põllumajandusmaal.
- Uurida rohekoridoride loomist ja ojade taastamist.
- Hinnata maaomanike otsustusprotsesse mõjutavaid tegureid maastikku looduslike elementide loomisel (teadmised elurikkuse kohta, põlvkondadevahelised ja soolised erinevused).
- Luua strateegiaid looduslike maastikuelementide lisamiseks põllumajandusmaastikku.

Selective breeding programme for organic aquaculture

RIA; 3 mln eurot projekti kohta; 1 projekt;

Eesmärgid: Parandada vesiviljeluse tooteid, suurendada loomade heaolu ja vähendada vesiviljeluse mõju keskkonnale. Suurendada orgaanilise vesiviljeluse vastuvõtmist huvigruppide ja tarbijate poolt.

- Planeerida orgaanilise vesiviljeluse paljundusprogramme Euroopa kaladele (huntahven, kuld-merikoger, forell, lõhe).
- Parandada kasvatatavate liikide vastupidavust haigustele ja toitmise efektiivsust.
- Oluline on arvesse võtta loomade heaolu ja säilitada geneetilist mitmekesisust.
- Töötada erinevate liikidega ja erinevates kliimavöötmetes.

Promoting minor crops in farming systems

RIA; 5 mln eurot projekti kohta; 2 projekti; 2-astmeline

Eesmärgid: Toetada vähemkasutatud põllukultuuride kasutuselevõttu.

- Parandada ligipääsu vähemkasutatud põllukultuuridele läbi aretusprogrammide.
- Parandada sellistele põllukultuuridele sobivaid põllumajandustehnikaid.
- Uurida ja demonstreerida põllukultuuride mitmekesisuse suurenemise mõjusid ökosüsteemi teenustele.
- Luua juhtnööre ja praktilisi demonstratsioone, et toetada vähemlevinud põllukultuuride vastuvõttu põllumeeste poolt.
- Toetada info jagamist farmeritele jätkusuutlike põllumajanduspraktikate osas.
- Teema on avatud kõikidele maaviljelusvaldkondadele (nt põllumaad, viljapuud).

Lahendused roheline kokkuleppe toetuseks

Kogueelarve 2024: 133,5 mln eurot (2-19 mln projekti kohta)

Taotlemine 2024: 17.10.2023 – 28.02.2024

Eesmärgid: Euroopa rohelistest kokkuleppesest lähtuv ühiskonna ümberkujundamise toetamine.

- Innovaatiline ja erinevatele muutustele vastupidav valitsemine.
- Keskkonnainfo parem kättesaadavus ja integreeritus.
- Digitaalsed ja andmetest lähtuvad lahendused kestlikuks majandamiseks.
- Põllumajanduse teadmiste ja innovatsiooni süsteemi (AKIS) tugevdamine

Üldised aspektid:

- Multi-actor approach, koostöö teiste projektidega, JRC-ga ja ESA-ga.

Lahendused roheline kokkuleppe toetuseks

DIGI- JA ANDMETEHNOLOOGIAD KUI PEAMISED VÕIMESTAJAD

Enhancing working conditions and strengthening the work force through digital and data technologies – the potential of robotics and augmented reality in agriculture

RIA; 5 mln eurot projekti kohta; 3 projekti

Eesmärgid: Parandada töötingimusi ja tööohutust põllumajanduses, vähendada selle keskkonnamõjusid kasutades digilahendusi (sh liitreaalsust), robotikat ja automatiseerimist.

- Arendada liitreaalsuse lahendusi inimeste töötingimuste parandamiseks ja robotite töö edendamiseks.
- Arendada robotlahendusi ebatervislike tööde tarbeks ja vajadusel inimeste asendamiseks.
- Tugevdada AI võimekust agrorobotikas.
- Arendada ärimudeleid loodud tehnoloogiate kasutamiseks.
- Projekti lõpuks tuleb saavutada TRL 7-8. Projekti pikkus võiks olla 60 kuud.
- Kolmandatele osapooltele võib anda grante (kuni 60 000 eurot taotleja kohta, kokku kuni 20% ELi rahastusest).

Lahendused roheline kokkuleppe
toetuseks

**PÕLLUMAJANDUSE TEADMISTE JA INNOVATSIOONI SÜSTEEMI
(AKIS) TUGEVDAMINE**

Broaden EIP Operational Group outcomes across borders by means of thematic networks to compile and share knowledge ready for practice

CSA; 2 mln eurot projekti kohta; 2 projekti

Eesmärgid: Teadmiste jagamine lihtsas keeles põllumeestele ja metsameestele, eriti olemasolevate innovaatiliste lahenduste, parimate praktikate ja praktikas rakendatavate teadustulemuste kohta.

- Vähemalt 3 ELi riigist pärit vähemalt 5 Euroopa põllumajanduse innovatsioonipartnerluse (EIP-AGRI) töörühma tulemuste alusel infomaterjalide koostamine põllumeestele ja metsameestele olulisel teemal.
- Koostada ülevaade põllumajanduspraktikatest konkreetses valdkonnas ja põhjendada kuidas projekt väldib olemasolevate võrgustike dubleerimist.
- Koostada audio-visuaalseid materjale, koolitusmaterjale, praktikate abstrakte.
- Infomaterjale tuleb jagada EIP-AGRI ja riikliku AKISega.
- Multi-actor approach; projekti kestus vähemat 3 aastat.

Thematic networks to compile and share knowledge ready for practice

CSA; 3 mln eurot projekti kohta; 2 projekti

Eesmärgid: Teadmiste jagamine lihtsas keeles põllumeestele ja metsameestele, eriti olemasolevate innovaatiliste lahenduste, parimate praktikate ja praktikas rakendatavate teadustulemuste kohta.

- Koostada ülevaade põllumajanduspraktikatest konkreetses valdkonnas ja põhjendada kuidas projekt väldib olemasolevate võrgustike dubleerimist.
- Koostada põllumeestele ja metsameestele info-, audio-visuaalseid- ja koolitusmaterjale.
- Levitada infot põllumeeste ja metsameeste poolt kasutatavates infokanalites.
- Koostada nii palju praktikate abstrakte EIP-AGRI formaadis kui võimalik.
- Multi-actor approach; projekti kestus vähemalt kolm aastat.

Organic farming thematic networks to compile and share knowledge ready for practice

CSA; 4 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Jagada põllumeestele lihtsasti arusaadavas keeles teaduspõhist ja praktilist mahepõllumajandusalast informatsiooni. Teemad valida alt üles meetodil.

- Koostada ülevaade mahepõllumajanduse praktikatest konkreetses valdkonnas ja põhjendada kuidas projekt väldib olemasolevate võrgustike dubleerimist.
- Jagada põllumeestega info-, audio-visuaalseid- ja koolitusmaterjale mahepõllumajanduse parimatest praktikatest ja kasutatavatest teadustulemustest.
- Koostada praktikate abstrakte EIP-AGRI formaadis.
- Multi-actor approach; projekti kestus vähemalt 3 aastat.

Biodiversity thematic networks to compile and share knowledge ready for practice

CSA; 3 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Jagada lihtsasti arusaadavas keeles teaduspõhist ja praktilist elurikkusealast informatsiooni põllumeestele ja metsameestele.

- Aidata põllumeestel ja metsameestel võtta arvesse elurikkust ja ELi vastavaid eesmärke.
- Koondada kokku elurikkusega arvestavad põllumajanduspraktikad, sh kliimamuutustega kohanemist ja selle leevendamist toetavad.
- Võimalusel kasutada info levitamisel ka audio-visuaalseid materjale.
- Jagada materjale Euroopa põllumajanduse innovatsioonipartnerluse ja riikliku AKISega.
- Multi-actor approach; projekti kestus vähemalt 3 aastat.

Developing EU advisory networks on forestry

CSA; 4 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Toetada metsanduse valdkonna nõustajaid, et aidata kaasa jätkusuutlikuma metsanduse kujunemisele.

- Koondada metsanduse valdkonna nõustajad kokku ühtsesse võrgustikku.
- Koondada või arendada erineva pikkusega strateegilisi visioone ELi metsade ja metsanduse jaoks.
- Integreerida ELi metsanduse võrgustiku nõustajad liikmesriikide AKISega.
- Kaasata kõik 27 ELi liikmesriiki.
- Multi-actor approach; projekt peaks kestma vähemalt 5 aastat.
- Kolmandate riikide asutused võivad osaleda konsortsiumis partnerina.

Developing EU advisory networks on sustainable livestock systems

CSA; 4 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Toetada jätkusuutliku loomakasvatuse valdkonna nõustajaid, et aidata kaasa jätkusuutlikuma loomakasvatuse kujunemisele.

- Koondada jätkusuutliku loomakasvatuse valdkonna nõustajad kokku ühtsesse võrgustikku.
- Jagada võrgustikus efektiivseid ja uudseid lähenemisi loomakasvatuse süsteemide kohta, mis on kliimasõbralikud ja jätkusuutlikud nii majanduslikult kui ka keskkonna- ja sotsiaalsete aspektide osas.
- Integreerida ELi jätkusuutliku loomakasvatuse võrgustiku nõustajad liikmesriikide AKISega.
- Kaasata kõik 27 ELi liikmesriiki.
- Multi-actor approach; projekt peaks kestma vähemalt 5 aastat.

TOIT

Lahendused rohelise kokkuleppe toetuseks

**INNOVATSIOON JUHTIMISMUDELITES JA TOETAVATES
POLIITIKATES**

Regional ecosystems of innovation to foster food system transformation

CSA; 3,5 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Toetada teadmiste jagamist ja koostööd toidusüsteemide osapoolte vahel (VKEd ja klastrid, ülikoolid, avaliku võimu esindajad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid) ja ühist prioriteetide seadmist.

- Tugevdada olemasolevaid innovatsiooni ökosüsteeme, et nad võtaks omaks toidusüsteemide lähenemise.
- Koostada toidusüsteemide ümberkujundamiseks vajalike muutuste kiirendamise kava, mis oleks seotud olemasolevate SRIAdega.
- Pakkuda tehnilist tuge ja toetada üksteiselt õppimist, toetada uute innovatsiooni ökosüsteemide teket Euroopa piirkondades, mis on vähem integreeritud.
- Identifitseerida ja toetada sünergiaid teiste rahastus- ja toetavate instrumentidega.

The role of mainstream media, social media and marketing in fostering healthy and sustainable consumption patterns and how to encourage good practices

CSA; 3 mln eurot projekti kohta; 1 projekt

Eesmärgid: Parem arusaamine, kuidas peavoolu meedia, sotsiaalmeedia ja turundus mõjutavad inimeste toitumiskäitumist ja kuidas soodustada valikuid jätkusuutliku ja tervisliku toidu suunas.

- Identifitseerida erinevad info levitamise kanalid toitumiskäitumise mõjutamiseks.
- Võrrelda valitsuste, kodanikuühiskonna ja eraettevõtete kasutatavaid turundusviise erinevate ühiskonnagruppide (sh haavatavate) toitumiskäitumise mõjutamisel.
- Uurida negatiivsete uudiste mõju, vanemate mõju lastele ja valeinfo mõju toitumiskäitumisele.
- Koondada kokku kommunikatsiooni strateegiad ja parimad praktikad kõigi toidusüsteemi osapoolte tarbeks, et toetada kestliku ja tervisliku toidu valikuid.

Vastupidavad, kaasavad, terved ja rohelised maa-, ranniku- ja linnakogukonnad

Kogueelarve 2024: 37 mln eurot (3-6 mln eurot projekti kohta)

Taotlemine 2024: 17.10.2023 – 22.02.2024;

17.10.2023 – 22.02.2024 (eeltaotlus), - 17.09.2024 (täistaotlus)

Eesmärgid: Valdkondadeülene T&A tugeva sotsiaalteaduste komponendiga, mis toetab maa-, ranniku-, ja linnakogukondade kestlikku ja kaasavat arengut.

- Aitab kaasa paremale arusaamisele kliima, keskkonna ja sotsiaalmajanduslikest mõjudest erinevates kogukondades.
- Arendab innovaatilisi poliitikaid, mis vastavad kohalikele oludele.
- Toetab alt üles innovatsiooni kogukondades.

Üldised aspektid:

- Multi-actor approach
- Koostöö teiste projektidega, JRCga ja Uue Euroopa Bauhausiga.

Unlock the potential of the New European Bauhaus in urban food system transformation

IA; 3 mln eurot projekti kohta; 2 projekti;

Eesmärgid: Rakendada Uue Euroopa Bauhausi väärtusi linnade ja linnalähedaste alade toidusüsteemide ümberkujundamiseks, et muuta neid kestlikuks, kaasavaks ja esteetiliseks.

- Toidukeskkonna ümberkujundamisel panustada rohelisse ja jätkusuutlikku taristusse.
- Laiendada toidukeskkondasid arhitektuuri ja kunsti abil ja mitmeotstarbeliste looduspõhiste lahenduste abil (nt linnaaiad ühendatud parkidega, viljapuud jne).
- Kasutada ja demonstreerida kohalikesse oludesse sobivaid lahendusi, nt seostada toitu kohaliku kultuuriga.
- Kasutada ja demonstreerida kogukonnapõhiseid lahendusi, kaasata noori.
- Arendada mudeleid innovatsiooni ülekandmiseks mujal Euroopas.
- Planeerida ressursse koostöökis teiste projektidega ja Uue Euroopa Bauhausi kogukonnaga.

JÄTKUSUUTLIKUD KOGUKONNAD

Societal perceptions and benefits of rural life and jobs: will COVID 19 generate a long-lasting shift?

RIA; 6 mln eurot projekti kohta; 1 projekt;

Eesmärgid: Parandada erineval tasandil seaduseandjate arusaamist COVID-19-järgselt maapiirkondade elanike käitumist ja hoiakuid mõjutavatest teguritest.

- Viia läbi erinevates Euroopa piirkondades sotsioloogilisi, käitumuslikke, kultuurilisi jm uuringuid selgitamaks välja inimeste hoiakuid maapiirkondade eluolu kohta.
- Analüüsida kuidas maapiirkondade atraktiivsust mõjutavaid tegureid on mõjutanud COVID-19, teha ennustusi tulevikuks.
- Analüüsida sotsiaalseid suhteid ja võimalikke konflikte uute ja vanade elanike vahel.
- Identifitseerida uute elanike saabumise või elanike lahkumisega seotud mõjusid poliitikatele ja finantsolukorrale maapiirkondades.
- Analüüsida olemasolevaid algatusi ja piloteerida erinevates Euroopa piirkondades uusi algatusi, mis toetavad maaelu ja põllumajanduse muutmist atraktiivsemaks.

Participation and empowerment of Arctic coastal, local, and indigenous communities in environmental decision-making

RIA; 3 mln eurot projekti kohta; 1 projekt;

Eesmärgid: Uurida kuidas Arktika kogukondade traditsioonilised keskkonnateadmised rakendada koostöös teadlastega kliimamuutustega kohanemise, ökosüsteemide taastamise ja kogukondade sotsiaalmajanduslike eesmärkide teenistusse.

- Panustada kestlikku ja kaasavasse kogukondade arengusse, võtta arvesse kultuurilisi eripärasid.
- Uurida kohalike Arktika kogukondade osalemist oma sissetulekute ja keskkonnaotsuste haldamises ja võimendada kohalikke kogukondi keskkonnaotsuste tegemisel.
- Hõlmata tuleb mere kaitse, toidujulgeoleku, kliimamuutustega kohanemise jt valdkondi.
- Rahvusvaheline koostöö on oodatud.

Innovating for climate-neutral rural communities by 2050

IA; 5 mln eurot projekti kohta; 2 projekti; 2-astmeline

Eesmärgid: Toetada maapiirkondade jätkusuutlikku ja kaasavat arengut, et aidata neil rohepöördega hakkama saada ja liikuda kliimanetraalse majanduse poole.

- Disainida ja testida innovaatilisi lahendusi (tehnilised, sotsiaalsed, organisatoorsed), mis toetavad kliimanetraalsust, saastevaba keskkonda ja elurikkuse kaitset maapiirkondades.
- Luua koolitusi maapiirkondade administraatoritele ja huvigruppidele, et luua ja edendada innovatsiooni ökosüsteemi.
- Toetada võrgustumist ja üksteiselt õppimist kogukondades. Levitada omandatud kogemusi poliitikakujundajatele.
- Multi-actor approach; SSH kaasamine.

New sustainable business and production models for farmers and rural communities

RIA; 6 mln eurot projekti kohta; 2 projekti; 2-astmeline

Eesmärgid: Arendada innovaatilisi äri- ja tootmismudeleid (nt nutikas põllumajandus, sotsiaalne põllumajadus, e-kaubandus jne) põllumeestele ja maapiirkondadele, mis edendavad jõukust ja kaasatust ning toetavad ka kliima- ja looduskaitse eesmärke.

- Valdkond A: Disainida, testida ja levitada alt üles loodud innovaatilisi äri-, koostöö ja tootmismudeleid, et parandada põllumeeste positsiooni väärtusahelates ja toetada nende üleminekut jätkusuutlikule põllumajandusele. Edendada mõjude seiret.
- Valdkond B: Piloteerida ja demonstreerida innovaatilisi ja kestlikke äri- ja koostöö mudeleid, et edendada maapiirkondade kogukondade ja külade jõukust ja heaolu.
- Valida kas valdkond A või valdkond B.
- Rahvusvaheline koostöö on tugevalt soovitatav, eriti Hiinaga.

6. klatri info:

- 27.-28. septembril 2023 toimus Euroopa Komisjoni [infopäev](#)
- Partnerotsingu [portaal](#)

5. klatri info:

- 17. oktoobril 2023 toimus Euroopa Komisjoni [infopäev](#)
- Partnerotsingu [portaal](#)
- Valik 5. klatri [teemasid](#), kus on olulised keskkonna ja ringmajanduse aspektid.
- Raamprogrammi projektide [ettevalmistustoetus](#)
- ETAGi [konsultandid](#); ETAGi [uudiskiri](#); Välisteaduskoostöö [FB](#)

Täna tähelepanu eest!